VREREA

IV.

5—12.

Apare lunar

„VREREA“

Exemplarul 10 Lei

Director: **Ion Stoia-Udrea**

Redacția și administrația: **Timișoara, III. Str. Romulus 9.**

Abonamente: **200 Lei anual. Pentru autorități și între-prinderi 1000 Lei anual.**

1935

Ianuarie Februarie

CUPRINSUL:

Coperta: Val-na Pintea

Ilustrații în interior: Kós, Kelemen și L. D.

D. D. Biblioteca Universității

Cluj.

Inst. de art. graf. „ATEHENEU“ Timișoara

VREREA

Insemnările unui monografist*)

de Gh. Atanasiu

16 August 19 . .

A fost un vis frumos. Atât de frumos, că mi-a lăsat în urmă un adânc regret. Visul mi-a fost o pajişte plină cu flori — în nuanţări de zeci de colori — şi în mijlocul lor Semenica. Când am vrut ca să-i vorbesc, visul a luat sfârşit. Aşa brusc, gonit de lumina dimineţei, risipit de sgomotul unui nou început de viaţă în sat.

Prin fereastra minusculă a camerei, privesc afară. Satul e plin de lumină. Se aud murmure ca într'un stuf de albine. Prind din zbor, voci răsleţe, abia înţelese, ce pomenesc de monografişti, râzând pe înfundate, de câte o glumă aruncată întreacăt.

Câte un strigăt de voinic, colindă satul şi apoi se pierde în liniştea câmpului. Oprite pe loc, două vaci speriate, mugesc prelung, ca o chemare pentru consoarte şi apoi în norul de praf îşi reiau goana de-a-lungul satului. Stăpânul necăjit pentru veselia animalelor, fugăreşte după dânsa, fluturându-şi biciul şi cămaşa în vânt. Câini credincioşi îl urmăresc din urmă, lătrând ascuţit, aşa numai să se afle întreabă.

In urma lor, rămâne liniştea împestriţată de murmurul dimineţei. O creangă de copac, m'a privit prin geam. S'a legănat o clipă, mi-a svârlit întreacăt mirosul de verdeaţă şi s'a aplecat spre drum, după adierea vântului.

Săr din pat, ca după o odihnă, bine meritată şi cu aroma

*) Lucrare care va apare în curând.

visului în mine. Nici nu se putea începe activitatea fără chemarea această dincolo de frământările comune.

De pe masă, un buchet de flori, de abia își mai poate păstra coloarea și mirosul. S'au desprins chiar câteva petale. Așezate cuminte pe fața de masă, au început să se negrească pe de lături. Semnul morții.

De afară aud vocea Semenicăi. Mlădioasă ca o legănare de salcie. Dulce ca un tril cântat de privighetoare. E la fântână. Adapă boii. Ii zăresc doar spatele, cu aplecarea ușoară, de cum toară apă din găleată, în uluc. Zăresc încordarea mușchilor. A picioarelor goale, cu pulpele roșii ca focul. Trup de țărancă cu sănătate ruptă din pământ. Și totuși.

Ceva firav, ceva neobișnuit în această fire, crescută sălbatic în mijlocul naturei ce-o înconjoară. Cum șade așa dreaptă, nemișcată cu găleata în mână, așteptând sfârșitul de adapat al vitelor, îi zăresc roșața obrajilor în luptă cu paliditatea lor și ochii ei limpezi, căutând parcă un srijin, o poposire de odihnă. Imi vine minte întrebarea: Ce nu s'ar fi putut face din această femeie, în viața tumuldoasă a orașului? Stupid, nu? Privirea mi-o fură, învârtitul roței dela fântână. Semenica a rămas nemișcată și numai doar cu mâna mai potolește învârtirea nebună a roței. Mușchii îi sunt în acordați iar în atitundine cetesc liniște, ca în fața unui „fapt divers".

Dacă ai aduce o fată, așa cum s'ar zice o „dudue dela oraș" și ai pune-o să învârtească la roata fântănei, sunt sigur că mai întâiu și întâiu, n'ar putea și apoi te-ar privi disprețuitor mâniată, că te-ai gândit, să i dai așa ocupație „țărănească." Svâcnirea de cârpă a mușchilor, pielița aceea albă și umerii ei rotunzi dar atât de șubrezi, nu i-ar folosi la nimic.

Semenica a oprit brusc, roata fântănei. Smuncitura roatei nici nu i-a mișcat trupul din loc. A umplut găleata cu apă și mi-a dus-o până la ulucă, ca pe un fulg. S'a ridicat apoi în vârful picioarelor și a privit în luciul apei din fântână de parcă s'ar oglindi. Dacă ar fi fost un pictor în locul meu, ar putea să aibă minunate modeluri pentru tablourile lui. Nu i-ar fi greu să le dea și denumirea: La fântână, adăpatul vitelor, pe gânduri, în oglinderea apei, în așteptare etc.

Dar ce am cu această fată? Cu această țărancă răsărită

ca din senin în faţa mea şi care totuşi mi-a umplut sufletul de lumină? E un adevăr sau iluzia unui gând bun pentru acest sat, pentru toată viaţa lui, presărată cu atâtea lipsuri. Dar pentru Dumnezeu, trebue să mă gândesc mai serios la mine. Prea sunt năvalnic luat, de iluzia unui vis, menit să fie trecător. Altceva, mi-e scopul meu aci. Trebue să fiu mai prevăzător. Se impune să fiu tare.

Inundat aşa de gânduri, cercetez camera. De abia acum, îmi dau seama, unde mi-am petrecut noaptea. Mai întâiu, ca să fie unde sunt, a trebuit să mă urc pe un scaun şi după un mic salt să fiu în pat. Ating tavanul cu mâinile. Cum s'ar zice, la al doilea etaj.

Imi admir culcuşul. Poneave albu ca zăpada mi-au servit de cerşaf şi plapomă. Au mirosul câmpului cu flori. Perine înflorate mi-au fost la căpătâiu. Sunt flori culees din lanul grâului şi cusute de mâna Semenicăi. Iată şi numele ei, cusut rar cu arniciu roşu. *Semenica.* Il citesc rar, ca de rugă.

Semenica. Un fulger, sfărâmând tot ce mi-a trecut prin minte, înainte cu o clipă. Cât de frumos şi simplu te poate iubi această fată şi cât de profunde îi sunt sentimentele. Pune o străduinţă de invidiat ca să mă facă mulţumit, de găzduirea ei. Cetesc toate aceste după mersul ei, după privirea-i furişată tot spre fereastra odăiei mele. Aştept parcă un semn de chemare. Dar întârzie. Poate ca să-i admir mai mult hărnicia. Alt bun n'are ce să-mi arate. A stropit curtea şi-o mătură. Şi-a ascuns faţa în broboadă şi a rămas doar strălucirea ochilor.

Imi continui cercetarea camerei, îmbrăcându-mă. Celălalt pat e împodobit aproape, până la podele, cu perine înflorate, pe care e cusut — pe fiecare — numele Semenicăi. De unde şi până unde au ajuns oamenii aceştia, la gândul ca să coase numele fetei lor pe toate feţele de perine şi pe toate poneavele mai înflorate?

Scoarte ţărăneşti împodobite cu motive româneşti complectează decorul. La fiecare margină de pat tronează câte o ladă. Mai mult pe furiş — curiozitate monografistă — ridic capacul. Sunt pline de albituri înflorate, de fuste, bluze şi cârpe. Un dulap sculptat cu motive româneşti, îmi atrage atenţia. Trag de închizător şi deschid. Iată un adevăr. Ţăranii

noştrie nu se tem de furt. N'au nici lăcat, închizător. Dar noi, ăştia dela oraş de-am fi nevoiţi să găzduim un ţăran sunt sigur, că înfricoşaţi de figura „suspectă". ne-am încătuşi lucrurile în zeci de lăcate.

Dulapul e plin tot de haine. Sunt fuste înflorate, bluze brodate, cămeşi şi poale, alături de strălucirea salbelor. Intr'un colţ haina lui badea Haiduc şi pălăria împodobită de pamblicuţe tricolore. Ingincătoarea lui de curea, bătută î'nasturi mari de coloare galbenă. Sunt de metal.

Pe maseă, un fel de şal roşu în cusături galbene. Nu-i făcut de mână femeească şi sunt sigur că-i cumpărat din târgurile săptămânale. Mătasă, nu-i glumă, ajunsă şi prin satele noastre.

De o parte şi de alta a mesei, două scaune lungi, văpsite în albastru. Pe spetezele lor sunt pictate în alb, verde şi negru, tulpine cu flori. Intr'un cuier, de lângă uşă, stau agăţate haine de casă, pentru iarnă. Adică ce, câteva cojoace şi şube. O pălărie mare de paie, pentru soare, le acoperă discret. Pe jos scânduri. Par a fi proaspăt spălate. In cealaltă odaie, unde dorm dânşii, e lut pe jos.

Ies afară. Semenica îmi iesă înainte surâzând şi cercetător. Parcă ar dori să-mi ghicească gândul şi cum m'am odihnit aici în casa ei, în culcuşul ţărănesc, dăruit cu atâta inimă.

— Bună dimineaţa Semenică!

— Dimieaţa bună, domnişorule!

— Aşa de dimineaţă?

— Asta-i dimineaţă la dumneata? şi mă priveşte mirată. Pentru dumneavoastră . . . dar pentru noi . . . Obrajii i s'au înroşit, privirea i-a rămas în pământ. Şi ca să-şi alunge gândul înaltă parte.

— Nu mergi la biserică? mă întreabă sfioasă.

— Da! răspund îngrijorat parcă de întârziere, deşi nu era cazul. Imi aduc aminte şi de datoria monografistului, mai ales în zile de duminici şi sărbători, când nu trebue să lipsească dela festivitaţile religioase ale ţăranilor.

— Eu mă duc . . . îi fu adăugirea, fără chemarea de-a o

însoţi, ce i-o cetisem în ochi. Numai să mă îmbrac . . . Tău. Adăugai în gând . . . numai să mă aştepti.

— Merg şi eu cu tine, Semenico!

Şi lăsai sborul de fustă să se piardă în cameră. Rămas singur, cercetai jurul. Curtea închisă cu tot felul de atenanse gospodăreşti. După câte mi au rămas în mintea, dela gospodăria tatălui meu, le enumăr pe rând. Grajdul vitelor înpărţit în două. Pentru bovine şi cai. Cocina pentru porci, destul de spaţioasă. Coteţul pentru găini. Şopronul pentru căruţe şi plugul de arat. Dincolo, în grădina aşa zisa plevărie. Gradul de scănduri, ce desparte grădina de curte, se sprijină de nişte stâlpi, prea puţin întăriţi. Urme de treerat şi paie împrăştiate, cât vezi cu ochii. Măreaţă îşi întinde gâtul spre cer, şura de paie. Imi aduc aminte din copilărie, când mă tăvăleam nebun prin şura de paie a „boerului" din marginea satului meu natal.

Dincolo de arie se intinde grădina. Mă ispiteşte şi intru. Mirosul de pământ, frământat mă învălue. Umbrele copacilor, de abia înfiripate, mă îndeamnă la popas. Merg şi mai înainte. Acolo, la pârleazul care te duce în ţarină — la bogăţia ţăranului nostru.

Rezemat de gardul de nuele, îi fugăresc cu privirea întinderea, Nimeni. Linişte. Colindă vântul prin mirişte, jucându-se prin căpiţe, agăţându-se de sticlirea neagră a brazdelor proaspete.

Parcă am uitat de mine. Aici în margină de grădină şi ţarină ţărănească, nu mai pot înţelege farmecul priveliştii. O frântură de cântec, svârlită-palid în liniştea ce mă înconjoară. Şi mă cutremur de potopul de viaţă ce mustueşte în brazda neagră şi ce s'a învrednicit să poposească în spicile de grâu, clădite acum în şure ţuguete. Bogăţia noastră. A noastră — a orăşenilor — care trecem de multe ori ingoana trenului sau în fuga automobilului, mulţumiţi doar cu admiraţia — dacă suntem în stare s'o avem, cu indiferenţa noastră de atotştiutori.

Dacă acest pământ ar fi sterp. Aşa într'o bună zi — ca o pedeapsă divină — şi n'ar mai rodi, ce ne-am face? Incotro ne-am îndrepta ruga, pentru o pâine?

— Călcând rar peste cuiburi de cartofi, ce foşnesc sub picioarele mele, mă îndrept spre casă. Câmpia verde, împestriţată de ţarina înegrită, rămâne în urmă.

— Mergi? imi iesă înainte Semenică, cu îndemn şi mirată. Arat disperat că încă nu sunt gata. N'am îndrăsnit să-i spun că m'a furat priveliştea ţarinei. Mamă-să curmă, încurcătura.

— Lasă pe domnişorul. O să vină după noi! Şi se îndreaptă spre poartă. Cetesc pe faţa Semenicăi oarecare părere de rău.

Din urmă, admir îmbrăcămintea de sărbătoare a Semenicăi. O adevărată podoabă. Cerul cu strălucirea soarelui cusut de mâna ţărănească. Albul zăpezii svărlit din plin. Flori din câmpia presărate pe fustă, pe bluză, pe cârpe . . .

*

Intru în casă, cu goana gândului să le ajung din urmă. Imi iesă înainte baba Zeni, bunica Semenicăi şi mă îndeamnă să-i gust din plăcinte.

— Dar . . mă duc la biserică.

— Mda . . . şi s'a oprit clipă, parcă îngândurată. Ce Dumnezeu, nu poate domnişorul să-i guste din munca ei? A acoperit tingirea, s'a întors spre mine şi mi-a spus încet, parcă să ocolească indemnul păgân.

— După biserică, treci pe la noi, să mănânci, numai una . . sunt făcute de mine!

In vatră focul arde, mistuind lemne. O oală asezată pe pirostii fierbe în clocot şi răspândeşte în jur miros de carne. Altă, de fier şi lată, sfărâie încet. Slănină. Alăturea, pe o buturugă de lemn, un blid plin cu ceapă şi morcovi tăiaţi, gata să fie aruncaţi în oală. Intr'un colţ, un puiu proaspăt tăiat îşi aşteaptă toaleta, pentru a fi fript. Baba Zeni aleargă prin tindă, înghemuită, cu lingura în mâna, cu uitarea după dânsa, bolborosând cuvinte neînţelese. O las cu gândurile ei şi grăbesc plecarea.

*

Intru în biserică cu sfiala în sufiet. Drept să spun n'am mai fost de mult. Pe noi „aştia“ cu multă „carte“ ne fură alte

preocupări. Ne gândim prea puţin la noi, la momentele de reculegere. ce le poţi avea în fumul de tămâie . .

Biserica e plină de ţărani şi ţărance. Monografiştii s'au împrăştiat printre danşii. Parcă sunt speriaţi. In rândul femeilor răsare ca nişte cinperci uriaşe pălăriile doamnelor . . . monografiste locale şi din altă parte. In strană numai domnii se întrec la răspunsurile liturgice. Cântăreţii ţărani ţin doarismul, bucuroşi de vrednicia cântăreţilor „făcuţi".

Din strana, care mi s'a oferit cu multă insistenţă de un ţăran în vrăstă, zăresc pe Semenica. E nemişcată şi cufundată în ruga ei. Incerc să îngân o rugăciune dar nu ştiu pe care. Cunosc atâtea de puţine. Adevărat păgân. Doar „Tatăl nostru" învăţat de la mama şi spus odată la an. Il repet şi acum, cu ochii la Semenica. Icoana rugii mele.

In biserică fumul de tămâie în genunche poporul. Glasul preotului colindă dela inimă la inimă iar luminile strălucesc în ochii sfinţilor, ce parcă au luat viaţă şi ne bine cuvântează.

*

Horă.

Joc legănat pe drumul din faţa bisericii. Praf ridicat până în nori şi veselie de tineret cu strângănit de vioară şi strigăt de trompetă.

Fecioare purtate în vârtejul jocului, ca lua de vânt, cu ochii plecaţi în pământ, urmărite de mamele ce stau liniştite în jurul jocului.

Oameni mulţumiţi, stând de vorbă cu monografişti şi peste toate acestea, ochii de azur în strălucirea cărora mă oglindez. Ochii Semenicăi.

*

Consfătuire monografistă.

Preşedinte grav, dând sfaturi şi îndrumări.

Inimă plină de năvala sentimentelor ce le are fiecare conducător la fiecare început. Secretar general nervos, expunând, planul de lucru, stăruind să se facă înţeles, pătruns de gravitatea momentului.

— Mâine începem lucru, fiecare clipă e scumpă pentru noi... n'o pierdeţi înzădar... închee preşedintele, căutând să pătrundă în inimile tinereţei de monografişti, care oricum stau sub vraja frumosului femenin.

Şi peste toate acestea, entuziasmul sincer al muncei constructive.

*

— Frumoasă-i luna, Semenică!

— Frumoasă!

Şi a tăcut. M'am aşezat cuminte lângă dânsa.

Şi-a plecat capul pe umărul meu. Aşa, ca o soră care după un amar de vreme, şi-a regăsit fratele. Părem nişte călători regăsiţi, care ne vorbim simplu, aproape neînţeleşi dar cu inimile înfrăţite.

— Frumoasă noapte!

Atât! Atât ştie să-mi spună Semenica din măreţia nopţii. Ea nu are cuvinte bogate şi nici nu-mi poate făuri imagini, smulse din frământarea ei. Simplu şi natural. A spus totul ce simte, fără nici o înfloritură. Ea nu cunoaşte meşteşugul vorbei dar puţin le cuvinte, sunt întotdeauna smulse din inima-i curată.

— Frumosă-i luna!

— Frumoasă!

Şi am tăcut amândoi, să ne ascultam bătaia inimilor, să împletim gânduri, cunună de bucurie, pentru troiţa fiecărui, de pe cărarea sa.

Ne-am despărţit târziu, indemnaţi de cântecul unui cocoş grăbit. Şi despărţirea noastră a fost curată, aidoma sîngeraşilor ce veghează la căpătâiul lor şi l lasă în paza zorilor.

Sufletele noastre au împrumutat un crâmpeiu din frumuseţea nopţii... şi totuşi cărările ne-au rămas despărţite.

Gh. Atanasiu.

Litania din Atlanta

Ţinută în Ziua Morţii, 1906

de W. E. Burghardt du Bois

O Dumnezeule taciturn, glasul Tău s'a ascuns departe în neguri şi în taină, lăsându-ne flămânde urechile noastre în aceste zile de groază.

Auzi-ne Doamne preabun!

Auzi-ne pe noi, copiii Tăi. Feţele noastre întunecate de îndoială, vor fi hulite în sanctuarul Tău. Cu braţele înălţate ne îndreptăm spre Cer şi strigăm:

Rugămu-ne Ţie ca să ne auzi, Doamne!

Noi nu suntem mai buni ca tovarăşii noştri, Doamne, suntem făpturi slabe pământeşti. Dacă diavolii noştri săvârşesc fapte drăceşti, afuriseşti Tu făptaşul şi fapta: afurisește-i după cum şi noi îi afurisim, pedepseşte-i mai presus de ceea ce au săvârşit ei faţă de cei nevinovaţi şi slabi, faţă de femeile şi căminurile noastre.

Indură-Te spre noi, păcătoşi nemernici!

Dar cine poartă vina cea mai grea? Cine i-a făcut pe aceşti diavoli? Cine i-a hrănit cu crime şi i-a nutrit cu fără de legi? Cine le-a răpit şi pângărit mamele şi bunicile? Cine a cumpărat şi vândut crimele lor şi s'a îngrăşat şi s'a îmbogăţit din nedreptatea făţişă?

Tu ştii, Doamne prea bun!

Aceasta e Justiţia Ta, o Tată, ca păcatul să fie mai uşor ca nevinovăţia, şi nevinovatul să fie răstignit, iar păcătosul să scape slobod?

Dreptate, o Judecătorule de oameni!

De ce ne rugăm noi? Oare nu e mort Dumnezeul strămoşilor noştri? Profeţii noştri nu au văzut în Cer chipul Tău, în sicriu, mort şi inţepenit, sub fumul negru fumegând al păcatelor, intre chipurile pârâtoare ale morţilor fără număr?

Trezeşte-Te, Tu care dormi!

Tu nu eşti mort, te-ai refugiat dincolo de creştetul luminei fără margini, prin galeriile sorilor luminoşi, în lumile călătoare cu oameni buni şi blânzi, cu femei tari şi libere, — departe de neagra făţărnicie şi tăinut a ruşine a acestui infam grăunte de praf!

Intoarce-te la noi Doamne, nu ne lăsa să pierim cu păcatele noastre!

De poftele cărnii şi poftele sângelui:
Izbăveşte-ne Doamne Dumnezeul nostru!

De poftele puterii şi poftirea aurului:
Izbăveşte-ne Doamne Dumnezeul nostru!

De minciunile tiranilor şi asupritorilor:
Izbăveşte-ne Doamne Dumnezeul nostru!

Un oraş a zăcut în chinuri, Doamne Dumnezeul nostru, şi a născut Moarte şi Ură Neagră. Roşu a fost miezul nopţii; vuet, răcnete fioroase şi ţipete de moarte au umplut văzduhul şi au tremurat sub stele, iar turnurile bisericilor tal s'au înălţat tăcute spre Cer. Şi toate numai pentru a sătura lăcomia celor avizi, care se ascunde sub vălul răzbunării!

Pleacă-ţi urechea spre noi, o Doamne!

In dimineaţa pală, senină, noi vedem fapta. Ne am închis urechile şi ne am ţinut în pace mâinile tremurânde — ei însă clătinau din cap, îşi deschideau larg gurile şi ţipau: Incetaţi cu nelegiuirile: Dar vorba lor era sarcasm, căci ei clocesc o sută de crime, când noi remediem una.

Scapă-ne pe noi din robie, o Doamne!

Priveşte, ce zace aci ciuntit şi sfârticat, Doamne. A fost un biet negru sărac, care a lucrat şi s'a trudit să agonisească puţin din simbria lui de nimic. Ei i-au spus: „Munceşte şi vei prospera." El a muncit. A păcătuit acest om? Nu, dar unul a spus celuilalt, că un altul a păcătuit, — pe care el nu l-a cunoscut şi nu l-a văzut nicicând. Şi pentru păcatul acelui om zace el aci sugrumat şi pângărit, femeia lui expusă ruşinei, copii lui mizeriei şi seducţiunei.

Auzi-ne pe noi Tată ceresc!

Această justiţie nu duhneşte inaintea Ta, o Doamne? Până când vei mai lăsa să tălăzuiască în faţa Ta în şuvoaie crescânde sângele nevinovat şi vei ingădui ca el să strige după răzbunare în inimile noastre? In faţa altarului Tău ingrămădeşte nelegiuirile brutelor setoase de sânge, Jehova căpetenie de oşti, şi pârjoleşte-le în iad acum şi în vecii vecilor!

Iartă-ne pe noi Doamne; noi nu ştim ce vorbim!

Noi suntem turburaţi foarte de sălbaticile gânduri şi nebunia acelor, pe cari i-au batjocurit şi persecutat şi sugrumat. Spre treptele Tronului Tău ne ridicăm măinile noastre incătuşate şi Te cercăm, Doamne, pe osemintele taţilor noştri răpiţi, pe lacrimile mamelor noastre moarte, pe sângele Fiului Tău răstignit: Ce înseamnă asta? Impărtăşeşte-ne nouă ţelul Tău; arată-ne semn!

Nu Te cufunda în tăcere Doamne!

Nu mai trona orb, Doamne Dumnezeule, surd la rugăciunea noastră, mut în faţa durerilor noastre mute. Ori eşti o umbră numai, Doamne, o palidă arătare fără sânge, fără inimă?

Ah! Cristoase al milei depline!

Iartă-ne gândurile noastre. Iartă-ne asprele noastre vorbe de hulă. Tu eşti Dumnezeul părinţilor noştri negri, în spiritul Tău regăsim noi blânda amurgire a serii, umbra viorie a nopţii.

Ci grăeşte-ne nouă, Doamne, căci tăcerea Ta e umbră de spaimă pentru inimile noastre. Arată-ne calea, o Doamne şi deschide-ne drumul.

Incotro? Nordul e lăcomie şi Sudul e sânge; acasă e poltronul şi afară e mincinosul. Incotro? Spre moarte?

Amin. Fi binevenit somn întunecat!

Incotro? Spre viaţă? Nu spre această viaţă Doamne, nu spre aceasta. Lasă să treacă această cupă de la noi, nu ne încerca peste puterile noastre. Căci în noi se aud glasuri pe cari nu voim să le ascultăm şi cari ne infioară. Dar noi trebuie să le auzim şi zărim roşii şi îngrozitoare arătări, Doamne.

Selah!

Departe la răsărit licăreşte-o stea.
A mea e răzbunarea, eu vreau să răsplătesc, zice domnul!

Facă-se voia Ta, o Doamne!
Kyrie Eleison!

Doamne noi am grăit către Tine cu sfielnic rugătoare glasuri.
Noi Te rugăm, auzi-ne Doamne preabun!

Ne plecăm capetele şi ascultăm tăcuţi plânsul femeilor şi al copiilor micuţi.
Noi te rugăm, auzi-ne Doamne preabun!

Glasurile noastre se cufundă în tăcere şi în noapte.
Auzi-ne doamne!

In noapte, o dumnezeule al unei ţări fără Dumnezeu!
Amin!

In tăcere, o Dumnezeule taciturn.
Selah!

In româneşte de
Ion Stoia-Udrea.

Traduceri din Schiller

de Lian Lichtfuss

Din »**Das Lied von der Glocke**« (fragmente)

Forma e'n pământ zidită,
Astăzi toţi la loc să staţi,
Mâine opera-i sfârşită,
Veseli sus la muncă, fraţi,
  De pe frunte deci
  Curgă stropii reci,
Clopotul când va fi gata
Cerul ne va da răsplata.

*

Ca să 'mplinim scopul cu bine
Cu vine-se un bun cuvânt;
Ci curge munea dela sine
Când vorba-i dă un nou avânt.
Să ne mândrim cu ce vom face,
E primul lucru ce vi-l spun,
Căci nu-i de laudă cel ce tace
Nepieţuindu-şi lucrul bun.
De-aceia are omul minte,
— Un dar ceresc dat orşicui, —
Ca să explica prin cuvinte
Ce ese de sub mâna lui.

*

Bradul bine-uscat să fie,
Strângeţi deci lemne de brad,
Flacăra acum să 'nvie,
S'ardă focul ca în iad.

Apoi nu uitaţi
Arama, fraţi,
De căldura cea enormă
Curge lichid massa 'n formă.

*

Binefăcător e focul
Când omu'-l păzeşte bine,
El e frate cu norocul,
Darul operei divine.
Dar de scapă din cătuşe
Lacrimi îi inseamnă drumul,
Din mormanul de cenuşe
In nori grei se'nalţă fumul
Vai, dac'a scăpat odată,
Nimeni nu-i mai stă în cale,
Ne aduce numai jale.
Ce-i ceresc doar poartă ură
Omului şi nu se 'ndură.

Dar din nouri
Stropi de ronă
Pică, plouă . . .
Ascultaţi cerul cum tună,
Rând pe rând
Fulgerând
. . . e furtună,
Şi 'ntr'un sânge
Cerul plânge.

Confruntări

de Tiberiu Vuia.

O întâlnire peste veac lung, este aceea fixată de scriitorul Stendhal cu cetitorii săi, cari aveau să-l înţeleagă abia sub veleatul de aci, — în ciuda tematicei, care îmbrăţişează complexul de probleme ale societăţii franceze din anii treizeci ai veacului trecut. Şi într'adevăr, desvelirea unui bust la Milan, conferinţe academice la Paris şi acel circuit de fraze care se incinge dela un capăt al altul el lumii intelectuale de pretutindeni, atestă îndeajuns că făgăduinţa dată de scriitor la acest rendez-vous spiritual în jurul lui Julien Sorel — obligă.

Romanul psihologic, manualul adevăratei iubiri, tentaţia de ore lascive a fetelor de pension, „Roşu şi Negru" capătă astfel o semnificaţie de valoare grea pentru toţi aceia cari în artă văd expresia cea mai durabilă, cea mai reală a vieţii, cu toate adevărurile ei eterne. Şi încă pentru noi, ar putea cineva să-l prezinte cu mai mult rost pe Julien Sorel şi moravurile vremii sale, ca pe un erou, în care se identifică, zilnic şi de atâtea ori, tînărul vremii noastre.

Pornit din modeste condiţii de existenţă, delângă fraţi cari mânâncă încă pâine cu ceapă, Julienul secolului nostru, sau al celuilalt şi probabil al celui de mâne, — cu instincte puternice şi cap de rebel, are grija mereu a venirii la pu-

tere, a unei eventuale căpătuiri prin mariaj şi prin nesocotirea de-atâtea ori a legăturilor sale cu ţarina şi vatra de eri. Destinul care fascinează prin tentaţiile lui şi impinge prin puterile lui obscure pe Julienii noştri, este adevărat, îmbracă alte forme acum şi spre alt sfârşit decât acel al unei umbre de guilotină, proectată pe cerul vremii. Dar semnificaţie morală a desrădăcinării rămâne.

Acum, dacă arta ar servi şi pentru învăţătură cuiva, ceace este violent contestat de eţâţia cunoscători şi problemei, cazul lui Julien Sorel şi al vremii saie ar oferi încă şi azi atâtora prilej de redresare şi adjustare la realitate. Aşa, reactualizarea lui Stendhal vine numai cu un regal spiritual numai pentru omul de vis şi de bibliotecă.

*

Scrierea corectă — problemele de ortografie şi cele lexice, fac mai nou subiect de actualitate în presă, prin pana câtorva specialişti şi, cea ce este mai semnificativ, prin contribuţia de ocazie a atutor diletanţilor, cari au dreptul totuşi săşi spue preferinţele într'o problemă care ţinteşte îmbogăţirea unui patrimoniu obştesc.

Nevoia disciplinării pe linia de tradiţie şi de normă unică a expresiei ca instrument de circulaţie spirituală este evidentă. — Sub acest raport, trăim de — atâta vreme, în lipsa unui criteriu vizibil pentru toată lumea, sprijinit de-o autoritate incontestabilă, în dulce anarhie. O libertate de-a scrie rău înţeleascǎ şi rău întrebuinţată, coboară tot mai mult nivelul expresiei româneşti, rotunjită eri prin strădania atâtor condeie eroice, înspre libertinaj şi cacofonie. Ori, tocmai acum, probleme ce se cer scoase la suprafaţă prin expresia vie, circulatorie şi de lungă durată, cer şi mijloace noui, vestmânt nou, podoabă nouă.

Cu deosebire aci avem nevoie de primenire. Căci influenţelee de tot soiul aci bat mai tare în beteala noastră urzituri streine. şi mai mult ca ori unde aci trebuie să învingem prin cultura şi spiritul nostru. O dualitate de probleme care ne cere îndoită atenţiune şi stăruinţă.

Este bine deci ca problema aceasta a formei se pune

cu insistenţe reînoite. Dacă nu mai avem azi, în acest înţeles autoritatea unui Titu Maiorescu, nu este mai puţin adevărat că recitind opera lui, căpătăm tot mai mult convingerea că problemele puse de el, acum trei sferturi de veac rămân aproape pe de — antregul în picioare, reactualizate de aceleaşi mari deficienţe şi erezii. Şi dacă voim să fim pretenţioşi în credinţa noastră, vom spune că din această deficienţă de expresie verbală, curg şi celelalte rele morale şi publice ale vremii noastre. — In orice caz ele sunt inseparabil legate printr-un destin comun.

Tiberiu Vuia.

1935

Mai—Decembrie

CUPRINSUL :

Supliment la acest număr: »Banatul sub Turci« de Traian Biräescu.

Apare lunar

„VREREA“

Exemplarul 10 Lei

Director: **Ion Stoia-Udrea**

Redacţia şi administraţia: **Timişoara, III. Str. Romulus 9.**

Abonamente: **200 Lei anual. Pentru autorităţi şi întreprinderi 1000 Lei anual.**

1935
Martie—Aprilie

CUPRINSUL:

D. D. Biblioteca Universităţii Cluj

Inst. de art. graf. „ATHENEU“ Timişoara.